

LEONIS BAVARICI

cum

AQVILA SARMATICA

Connubiale foedus,

AUGUSTISSIMIS SACRATISSIMISQVE

PRINCIPIBUS

JOHANNI TERTIO,

Poloniarum Regi,

Pio, Magno, Invicto,

&

MARIÆ CASIMIRÆ,

Poloniarum Reginae,

REVERENDISSIMAM ac CLEMENTISSIMAM

THERESIAM CUNIGUNDAM,

Filiam Regiam, Poloniarum

Principem,

SERENISSIMO atqve POTENTISSIMO

PRINCIP

MAXIMILIANO EMANUELI,

Duci Electori, Germaniæ Achilli,

Anno M DC XCIV. die XV. Aug.

Solenniter desponsantibus,

humillime gratulatur

M. JOHANNES SARTORIUS. *Professor Gymn.*

THORUNII

STANNO BRESLERIANO.

Celsissimo Principi,

Reverendissimo atque Excellentissimo Domino,

DOMINO

**GEORGIO ALBRACHTO
DENHOFF,**

**S. R. I. Principi, Episcopo Præmisliensi,
Supremo Regni Cancellario,**

Domino Gratosissimo.

N tanto honorum fastigio, nihil æ-
que Te commendat, **CELSISSIME**
PRINCEPS, quam amplissimæ
fortunæ compar animus, moderatio
ingens, tum rara magnorum mune-
rum comes, humanitas. Nam pul-
cherrimas illas dotes reperiri in Te, quæ Præsulem or-
nant, quæ Magnum Regni Cancellarium decent, nemo
ignorat. Et qui eas diffitetur, nec Gentem Tuam as-
sequutus est probe, nec Tua Merita recte expendit, nec
Senatoriam in Polonia Dignitatem callet sat pulchre.
Istud plane in Te est eximium, Benignitatis Comita-
tisque divina virtus, quæ tanta est, ut omnes Te meri-
to, tanquam beneficum ac salutare sidus Reipublicæ
venerentur, & in Clientela Tua suas fundari ac ef-
florescere sentiant felicitates. Etsi enim in alto positus
sis, infimorum quandoque necessitatibus misceri, par-
tem gloriæ non ignobilem æstimas & benigno oculo
supplicum afflictam intuens sortem, omnem Tuam po-
tentiam miseriæ erigendæ impendis. Quæ singularis
Tua Virtus ita me erigit, ut Panegyrim hanc gratula-
toriam, auspiciis Inclyti Magistratus Thorunensis publi-
ce dictam, ad Tuos pedes venerabundus etiamnum de-
ponam, sat decoris illi accessurum confidens, si vel Tuo
Nomini inscriberetur. Cui enim Auctoritas Tua non
inpri-

*in primis gravis videatur, cum a tanto Antifite, ac
maximis rebus gestis emanet. Sive enim Regis men-
tem & sententiam explicas, Rege dignum Oratorem
Te præbes; sive in Senatu Reipublicæ consensum tue-
ris, hujus Auctoritas in Te relucere videtur; sive inter
magna Reipublicæ Capita versaris, ut augustus emi-
nes, ita omnium oculos in Te convertis. Quare sub-
jectissima, qua par est, cervicis inclinatione a Te con-
tendo, ut qualemcunque hunc sermonem, Celsissimo Tuo
Splendori se devotentem, gratiose accipias, & me, hu-
millimum servum, de Tua Gratia, hujusque beneficio,
de REGIS Clementia, certum esse jubeas, securumque.*

**REVERENDISSIMÆ CELSITUDINIS
TUÆ**

Humillimus servus

A. Johannes Sartorius. A.

Certus amor, robusta fides, constantia mentis
Nec frangenda malis, nec sustollenda secundis;
Laudis amans, largitor opum, crudelibus atrox,
Supplicibus facilis, justis pius, asper iniquis,
Fortis ad instantes casus, prudensque futuri,
Præteritique memor, sociis bonus, impius hosti:
Hæc sunt, o Proceres, hæc sunt, quæ regna tueri,
Et munire solent; his artibus infima crescunt,
Maxima servantur.

Sæpe mecum miratus sum,
Auditores omnium Ordinum Honora-
tissimi, cum tam protervi sint homi-
num mores, audax, & in arro-
gantiam arrecta frons, sensus abdi-
ti, anceps lingua, mens novandis ac moliendis rebus
apta, animus sui æstimator, aliorum acerrimus cen-
sor: tum vicissim in aliis splendor natalium, hausta
fangvine majorum virtus, excelsa indoles, pectus
generoso honesto incoctum, domi forisque pruden-
tia, clientum favor, opes, robur, potentia: sæpe,
inquam, miratus sum mecum, suam tamen Principi
maie-

majestatem constare; Illi imperii, civibus obsequii
gloriam relinqui: prorsus, atque solis Principibus
imperandi, cæteris mortalibus parendi necessita-
tem natura fecisset. Nam quod plerique solo me-
tu contineri imperia censent, sub tyranno se vivere,
non sub principe produnt. Tiberiana hæc vox est;
oderint, dum metuant. Tuetur quidem ferrum prin-
cipem, sed melius fides. Violenta nemo imperia
continuit diu: planeque certum est, multos timeat,
quem multi timent. Rebelle docet regna, qui
semper terret: timorque ab ingenuis extortus, &
gravia reddit imperia, & invisa. Quo magis socor-
diam eorum irridere libet, qui præsentis potentia
credunt extingui posse etiam sequentis ævi memo-
riam. Nam contra punitis ingenii gliscit autori-
tas, neque aliud tyranni reges, nisi dedecus sibi, at-
que illis gloriam peperere. Quare ita animum in-
duco, præter illam Numinis vim, *per quam Reges re-
gnant, & dominatores decernunt justitiam;* quen-
dam divinitatis sensum Principibus esse inspiratum,
ut vel cunæ puerorum in purpuram natorum, tacita
confessione sortis nostræ nos tangant; nec iis pare-
re indignemur, quos, priusquam lucem subeunt,
scimus nasci ut imperent. Nempe, in Principibus
natura reveretur beneficium suum, nec audet hære-
de maculoso dedecorare illustrem sanguinem, quem
parentibus impertivit. Quid? quod ipse sanguis
augustis facinoribus illuc stratus, pectus ignobile de-
dignetur: virtusque ipsa, a qua toties pulchre inca-
luit, malit illi commisceri, quam aut corrumpi libi-
dinum

dinum face, aut congelari ignavia, aut desidia veter-
noque marcescere. Quo fit, ut quemadmodum de
Pactolo ferunt, eum terras auri feraces sic eviscera-
re, ut ramenta pretiosi metalli in suum alveum de-
portet: ita & excelsus sanguis, transmissus per Re-
gum ac Principum pectora, ut fertile solum virtutis,
eosdem illos spiritus in filiorum sinum devolvat.
Etenim unde illa in Regibus immatura virtus &
præcox? nisi quia quod reliqui fiunt, gignuntur i-
psi, & quod cæteri discunt, id a parentibus nascen-
do exprimunt. Celsitudinem sanguinis pietas de-
corat, arcana vi civium animos flectens. Certum id
est, æstimatione populi principum auctoritatem sta-
biliri. Illa vero pietatis cum divinitate commercio
comparatur. Eam ut obtineret Zoroaster, a ficta
cum Homosi conversatione mendicavit: a Jovis
commercio Minos; a Saturni affectu Charondas; ab
Apollinis amicitia Lycurgus; a Minervæ societate
Solon; ab Ægeriæ frequentatione Numa; a Ve-
stæ inspiratione Zamolxis; a Gabrielis alloquio Ma-
hometes; omnes ab adscititia larva mentis divini-
tatis. Despiciat hæc deorum monstra uni DEO vere
deditus Princeps. Novit se & regna soli DEO
subesse: hujus nutu & stare imperia, & everti. Hinc
primum bene regendi momentum a pietate arces-
sit, quæ illi quietem non concedit, nisi in centro.
Novit, reges a subditis impensius coli, qui impensi-
us Deum colant: hinc eos trahere formam obse-
qvii, cum ita statuunt, non sibi diligentius paren-
dum mortali homini & caduco, quam ipse Regis æ-
terni

terni decretis obtemperet. Ultimum illi complementum virtus impertit, si cum natura Principis tam apte consentiat, virtus ut in naturam pene transferit, natura in virtutem. Habet hoc proprium excelsa Principum conditio, ut eorum acta agendorum sint regulæ, & qua procedunt ipsi, cives pulcherrimum arbitrentur, se mox sequi debere. Ad exemplum Principis orbis componitur; ut vestigia hujus fuerint, sic se habebunt civium passus. Illuc concurrunt subditorum industria, quo præcesserint Imperantium exempla & facta. Nam qui demissi in obscuro vitam agunt, si quid socordia commiserit, pauci sciunt; fama atque fortuna eorum pares sunt: at qui magno imperio præditi, in excelsa ætatem agunt, eorum facta cuncti mortales noverunt. Ita in maxima fortuna minima licentia est. Fit inde, ut quicquid faciunt Principes, præcipere videantur: & quod non valent imperiis, expugnent exemplis. Si temperantiæ studuerit Princeps, emaculabit luxum populus. Si fortitudine incaluerit; ecquis ignaviæ gelu concreset? Justitiam administrabit; quis temerarius in scelera ruet? Utetur clementia; quis excandescet furore? Vigilans fuerit; quis impune in pericula stertet? Veritatem amabit; cedo assentatorem, qui per alterius famæ ruinam audax grassetur ad propriam?

Scilicet in vulgus manant exempla regentum,

Utque ducum lituos, sic mores castra sequuntur.

Mittamus verborum ambages, Auditores, verba factis illustremus. Qui Sacram Regiam Majestatem

tem Tuam venerabundus intuetur, Potentissime Poloniarum REX, Domine, Domine noster Clementissime, illumque apud socios Reges amorem, apud exteras gentes venerationem, apud cives Tuos obsequium, apud barbaros hostes terrorem, altius secum expendit, haut invitus meæ sententiæ adjiciet calculum. Et collata & innata Majestas Tuam purpuram decorat. Illam genti Sarmaticæ, hanc gens Sarmatica Tibi debet. Utramque accepisti, ut Patriæ filius, utramque jam obtines ut Patriæ Pater. Si Tibi in hæreditario regno nasci contigisset, regnum Tuum acceptare, non fortunam duxisses, sed debitum; nec Te magnum orbis credidisset, quem fors nascendi creasset Regem. Nunc vero, quia illud Regnum, quod nulla ratione hæreditati debebatur, ad Te delatum est, neminem non in admirationem rapis Tua virtute; nec est ullus, qui dubitet maximum Principem Te haberi, qui tam liberrimæ gentis censura dignus judicatus es, ut, quot civibus Tuis, tot dominis imperes. Quanquam, quod Majestati Tuæ decus afferat, non solius Reipublicæ, sed naturæ Tuæ beneficio debes. Quis enim mihi non assentiatur, virtutes omnes in augustissimo pectore Tuo domicilium posuisse? Illud quidem in aliis experimur, iis angustiis circumscriptam esse hominū mentem, ut non nisi ægre plures simul virtutes admittat, & vix etiam Heroes singulos, virtutes singulæ commendarint. Domitor Asiæ Alexander a magnanimitate pridem Magni nomen indeptus est: cæterum idem ipse ingentia animi bona, illam in-

ROM B dolem,

dolem, qua omnes Reges antecessit; illam in subeundis periculis constantiam; in rebus moliendis efficiendisqve velocitatem; in deditis fidem; in captivos clementiam; in voluptatibus, permissis quoque & usitatis, temperantiam; haut tolerabili vini cupiditate foedavit. Prudentia in rebus gerendis Fabium Cunctatorem nobilitavit, sed nec effugit timidi famam. Versatur in omnium ore justitia Aristidis, sed idem in persequendis inimicitiis intemperantior, justitiæ laudem exilio Themistoclis obscuravit. Fortitudinem Cæsaris subactus orbis prædicat: dehonestant cupiditates, quibus se constringendum, ille tot gentium victor animus mancipavit. Summus fuit in Pompejo rerum omnium modus: prudentia deesse visa est, illaque sagax venturi temporis interpret, cautio. Ita dure restricteqve nobiscum egit natura, ut in summa significatione propensissimæ voluntatis, animus ille parcus, suorumqve bonorum tenax, novercam proderet.

Noster JOHANNES III. Principum glorias in compendium traxit, Antecessorum laudes coegit in proprias, Majorum splendorem geminavit in suo: & tantum unus in suæ vitæ contulit apparatus, quantum generosæ claritatis numerosissima multitudo discerpfit in partes. Enimvero, non se illi virtus per partes infudit, sed cum se totam in pectus heroicum demisisset, illius amplitudinem vix implevit. Quis ille fundus, & quæ omnino in mente Regia tanta capacitas? & tamen recense singula animi ornamenta, quorum splendore viri Principes in me-

mori-

moriam posteritatis summa cum laude immigra-
runt: reperies, quæ illi partita figillatim non nisi æ-
gre totis animi viribus occuparunt, ita JOHAN-
NEM TERTIUM acervatim comprehendisse, ut
uno complexu partes omnes devinciret. Deside-
ras pietatem? Ea vero maxime in Illo effulget, non
inducta ad speciem, non ficta ad fraudem, non ad
aucupium instituta; sed sanguinis & succi plena;
tam procul a fastu, quam a simulatione remota.
Prudentiam demiraris? & illa jam olim in adole-
scente se feliciter adeo extulit, ut videretur in æta-
te immatura, suam maturitatem & canos consequu-
ta. Sciscitaris de fortitudine? hostes consule, ac-
ceptis tot cladibus mitigatos. Atque ille tot palmis
clarus, quot bellis petitus, perpetuus sui victor exi-
stit. Adjunxit quippe ad fortitudinem militarem,
illam aliam paccatam atque domesticam, qua nec
animum in victoria extulit, nec passus omnino est
modestissimos mores nimia felicitate corrumpi.
Triumphavit plus vice simplici, neque tamen quic-
quam de modestia singulari hæc diuturna fortunæ
indulgentia delibavit; nec aliena calamitas, nec fe-
licitas propria majores ei spiritus attulit; cum ejus-
dem esse non crederet, invictos exercitus campo
fundere, & insolentia victoriæ domi confundi. Sæpe
malevolorum perfidia lacesitus fuit; ita coercuit,
ut in pœna decernenda non animum ulcipientis,
sed emendantis duntaxat præ se ferret. Siquidem
ultionis contumeliosissimum genus est ratus, non
esse visum dignum, ex quo peteretur ultio. Qua
qui-

quidem moderatione tam incredibili, cum virtutes
cæteras sic illustrarit, ut nihil illi ad summam lau-
dem deesse possit, mirari desino, quid ita plus vide-
atur uni Clementiæ, quam cæteris detulisse. O
mentem Regiam! non illam quidem virtutum se-
dem, sed si dicere fas est, ex virtutum omnium con-
centu compositam. Quod Drusus olim nimis am-
bitiose optabat, Tibi rectius, *Augustissime* REX,
quærenda est Regia, in quam liber ab omni parte
prospectus pateat, quia nihil agis, quod cum laude
patere non possit. Hoc unum Tibi non licet in
summa fortuna, latere ut possis. Tua Te virtus or-
bi prodit, quodve prohibere non potes, factis tan-
gimus.

Factis omnino cuncti tangimus. Loquuntur
tacita communis Patriæ suffragia, quam altas radi-
ces apud singulos egerit excelsissima indoles Tua,
dum Sacra Sanctaque Majestate socios in amore, cli-
entes in fide, cives in obsequio, omnes in Tui reve-
rentia defixos habes. Nec immerito. Habent e-
nim, (de Tuis primum Civibus mihi liceat loqui)
habent in Te non modo optimum Regem, sed Pa-
rentem plane piissimum, talem nempe, qui preti-
um acciperet, quo nullum dignius Principe, omni-
um puta amorem & pectora. Quam quidem glo-
riam jam pridem Tibi publica fama asseruit, non ea,
quam servilis genuit adulatio, quam educat artifici-
um, quæ pretio venalis est. Meliorem originem
ducit communis de Te opinio, nascitur inter egre-
gia Tua facinora: eorum est beneficium, quod vi-
vit,

vit, quod ubiqve colitur, per omnium ora volitat; eamqve ob causam virtutibus Tuis non extortam metu, non redemptam pretio, sed amore voluntariam, & fidelem operam præfert. Quid? quod Majestatis Tuæ splendor intra Sarmatiæ fines condinequeat, sed fulgidissimi instar sideris nativæ Serenitatis radios quam latissime spargat, exterorum Principum, Regum, Imperatorum affinitatibus intermissus. Concaluit gaudio pectus nostrum, dum paucis retro annis, *Serenissimum Filium*, JACOBUM LUDOVICUM, auspiciatissimis cum *Serenissima Principe*, HEDWIGE ELISABETHA AMALIA, *Comite Palatina Rheni, Bavariæ, Julicæ, Clivicæ ac Montium Duce*, nuptiis, in maximorum, quotquot Europa veneratur, Principum affinitates immigrasse intelleximus. Nunc recens ac vocalior nos incescit lætitia, posteaquam Te Sibi Socerum expetit *Fortissimus Germaniæ Achilles*, MAXIMILIANUS EMANUEL, *Utriusque Bavariæ, & Superioris Palatinatus Dux, Comes Palatinus Rheni, Sacri Romani Imperii Archidapifer & Elector, Landgravius Leuchtenbergensis*, Principum sui seculi Phoenix. Hæc nimirum sunt præmia Tuæ Pietatis, *Clementissime* REX, hæc sunt digna rarissimarum Virtutum Tuarum redhostimenta, quæ benigna manu in Te confert propitium Numen, ut tali ex pretio æstimemus Merita Tua, a DEOqve nobis datum Te polliceamur, quem tanta felicitate exornat DEUS. Merito proinde in publicas aggratulationes solvuntur Tui, conceptamqve animo lætitiâ vultu produ-

C

dunt.

dunt. Prussia inprimis lacertos movet, atque in ea metropolis hæcce, quæ ut fidelitate erga Regem suum stat illibata, ita communem gestientis Patriæ lætitiâ suo calculo probat; simul autoritate, qua pollet, solennes in hoc Musarum domicilio nuncupandos applausus decrevit, qui tantæ quidem Nuptiarum festivitati suo jure debentur. Vos, *Magnifici Proceres*, quorum auspiciis splendidissima hæc panegyris est coacta, Vosque *Auditores omnium ordinum Honoratissimi*, favete linguæ, mihiqve de *Hieroglyphico Leonis Bavarici cum Aquila Sarmatica conubio* differenti, adeste æquis animis, affectibus, censuris. Me audentem hac in cathedra pietas fecit, qui satius duxi quomodocunqve dicere, quam, cum non dicere flagitium est, tacere velle.

Nupsit Aquila Sarmatica Leoni Bavarico, ætheris Hera Heroi terrarum, par pari. Quam venuste sacro huic fœderi servit inscriptio: *Thalamo junguntur eodem*. Leonem & Aquilam tria præ cæteris animantibus clare commendant; Ortus, Habitus, Indoles. Iisdem ex fontibus sua Serenissimis Neo-nymphis encomia constant. Leonem fortissimis parentibus genitum, apertis oculis nasci, Lucarinus observat; ita prudenter ordinante natura, ne quidquam primum sui sub ortum caligaret princeps oculus, cujus mox obtutum cætera animalia formidarent. Neqve dispar Aquilæ ortus. Nascitur parentibus fortissimis, nido inter abruptas rupesposito. Nescit hebetatam oculorum aciem. Irretortis
oculis

oculis Solem aspicit, tum demum genuina proles
habita, si parentum ungvibus Soli exposita, neque
fulgorem illius defugerit, neque caligaverit ad im-
mensum lumen. Respexit huc solertissimus Vates,
Aquilæ pullis ad Solis discum periclitatis, nequid-
quam tamen declinantibus visum, talem a contrario
superaddens epigraphen: *Degeneres animos timor
arguit.* Alter vero, doctissimo carmine rem ita ex-
pressit:

*Cernis, ut alituum princeps, fulvusque Tonantis
Armiger, implumes & adhuc sine robore natos
Sollicita refocet cura, pingvisque farinae
Indulget pastus: mox ut cum viribus alæ
Vesticipes crevere, vocat si blandior aura,
Expansa invitat pluma, dorsoque morantes
Excipit, attollitque humeris, plausuque secundo
Fertur in arva, timens oneri, & tamen impete presso
Remigium lentans alarum, incurvaque pinnis
Vela legens, humiles tranat sub nubibus oras.
Hinc sensim supera alta petit: jam jamque sub astra
Erigitur, cursusque leves citus urget in auras,
Omnia pervolitans late loca, & agmine foetus
Fertque refertque suos vario, moremque volandi
Addocet. Illi autem, longa assuetudine docti,
Paulatim incipiunt pennis se credere caelo
Imparidi. Tantum e teneris valet addere curam!*

Gentilitius Leo Bavaricus quantum augustis nata-
libus portendat felicitatis, quis non facile intelligit,
qui consilium naturæ & vim, ut in animalibus cœ-
teris, ita procreandis liberis eam esse cogitet, simi-
lem

lem ut sibi foetum effundat parens, seq; in eo quodammodo repræsentet totum. Rapimur, *Audito- res*, cupiditate immortalitatis. Hanc ut conciliare nobis memoria recte factorum, monumentorum magnificentia, æris marmorisqve perennitate, omni industriæ genere ars studet; sic natura non rudia hæc tantum vestigia hominis, non emortuum, non exterius, non caducum simulacrum quoddam, sed expressam, intimam, vivam, spirantemq; in proge- nie imaginem parentum informat, ut perennem in illa vitam feliciore conatu propaget. Spirat sane in prole genitor, cernitur in vultu, auditur in voce, in factis agit, in virtutib9 commendatur. Quamobrem vitam primum parentibus debeant liberi quidem; sed vitam deinde liberis quodammodo parentes de- bent. Hi delibata particula quadam sui, vitæ pri- mitias, dum viverent, filiis dedere; illi vegetum æ- vi robur procreatoribus pene redivivis, & quasi de morte triumphantibus etiam post funera restitu- unt. Hi naturam suam, ingenium, mores, infantis infusos corpusculo texerunt; efferunt illi in apertum eadem, neqve jam sibi, quam parentum æternitati ætatem agunt. Itaqve speculum FERDINANDI & HEINRIETTÆ ADELHEIDIS Parentum MAXIMILIANUS EMMANUEL est, cui parem ac geminam tum corporis, tum animi præstantissi- mi formam eo ingenerarunt expressius, quod & Principum sanguis constat fere sibi, neq; ab eximi- is parentum dotibus, nisi ægre deflectit; & eandem prope ad miraculum effingit multiplex & inusitata
pla-

plane ejusdem sanguinis communio. Atque ut magnum istud est, haurire vitam ab eo sanguinis fonte, quo nobilior esse non potest; ita majus omnino, ejusdem sanguinis ardore ad omnem virtutis præstantiam exardescere; maximum, illam ipsam sanguinis celsitudinem a virtute unica repetere. Hæc vero Tua laus est, *Potentissime Elector*, sic excoluisse omnes naturæ dotes, ut ignoremus, plusne illa Tibi debeat, quam Tu ab illa acceperis. Quicquid Bavarico, quicquid Austriaco & Sabaudico sanguini, a quorum altero Genitores Tuos, ab altero Genitrices, multa annorum serie repetis, generosissimæ virtutis incoctum fuit, pleno alveo in Te confluisse miramur. Tu *Ludovicos quartos*, Tu *Othones Magnos*, Tu *Ernestos*, *Albertos*, *Wilhelmos*, *Maximilianos*, (at quanta Parentum Majorumque Tuorum nomina!) attigisti gloria, æquasti felicitate, fama ac virtute superasti. Vix in lucem exclusus, patentibus oculis, ut Leonem decet, ferebaris ad virtutem: unam hanc appetebat intenta oculorum Tuorum acies. Nihil invenit moderatorum manus in indole Tua, quod vel emendaret, vel evelleret. Anticipaverat omnia præcepta disciplinæ, illa naturæ ignea vis, qua a primo Tui ortu ad verum & immortale decus Tua sponte grassabaris. Quam multos reliquisti ad carceres, qui idem Tecum stadium ingressi fuerant; reliqui, qui Te sequuti sunt, quam longo intervallo vestigiis Tuis inhæserunt. Omnes non ingenio tantum, quod facile creditum, sed labore etiam & diligentia vicisti, quia magis intererat Tua,

D

quam

quam cœterorum ad virtutem eniti. Quid ita?
quoniam privatorum virtus in usum privatum re-
dundat: ex Tuis laboribus vix ullam hodie Europæ
aulam noverimus; quin fructum aliquem sibi polli-
ceretur, hæc quidem jucundi, commodi alia, ista
honesti. Macerasti florem ætatis pertinaci labore;
& prætextatos admodum annos, quos inter nutri-
cum blanditias plerique transmittunt, Martios inter
pulveres extraxisti. Quod eo magis mirum vide-
tur, quia in tanta laboris contentione nihil video,
unde urgeri possis, nisi generosa quadam & nobili
in omnibus excellendi voluntate. Quosdam ino-
pia ac temporum diritas ad laborem compellit; Tu
Princeps es. Quosdam severitas ac supercilium ma-
gistrorum; quibus Tu magistris usus es, haut tan-
tum jus sibi arrogare sunt ausi, quin sæpius Te Prin-
cipem esse meminerint. Et tamen cum Princeps
sis, cum parendi nisi voluntaria necessitate compel-
laris, ea magis magisque assiduitate flagrasti, ut pri-
vatos omnes non minus diligentia quam dignitate
superares. Recte enim illud de vetere Persicorum
disciplina Principum Tuum fecisti, uti nunquam,
nisi labore attritum defessumque corpusculum, ci-
bo ac somno recreares. Eiusmodi illa priscis tem-
poribus fuit vetustissimorum Heroum, ac celeberrimorum
Principum educatio. Sic apud Chironem
Achilles, flosque Græciæ maxime totius, durissime
olim minimeque luxata disciplina habiti feruntur.
Et, ut a fabulis discedam, ab iis tolerantia ac virtu-
tum primordiis ad tantum splendorem Alexandri
fortu-

fortuna progressa est. Nec dissimilia utriusque Africani fuerunt sub fortissimis parentibus rudimenta militiae. Per hæc eadem Hannibalis virtus summum in bellicosissimæ gentis, ac potentissimi imperii terrorem excreverat. Quorum omnium gesta atque præconia, non, quemadmodum facere Oratores amplificando siveverunt, Nostri illius laudibus etiam aliquanto minora constituam. Salva cuique sua sit virtutis ac dignitatis existimatio. Non est hujus præsertim ingenii, ac tenuitatis meæ, præstantissimorum hominum dissimillimis in rebus similem fortassis gloriam atque industriam contendere. Sed hoc tamen non dissentientibus ullis obtinebo, vix quenkquam extitisse, qui asperrimis tempestatibus, aut pulsatus crebrius, aut violentius laceffitus, usque eo constanter fortiterque discussis ac superatis omnibus emerferit. Hærent adhuc in animis nostris exulcerata tempora, cum quibus vicinæ Germaniæ erat conflictandum. Fremebant omnia armis virisque; quocumque aspiceres, gliscebant exitiales bellorum flammæ. Quid tum postea? atque hac ipsa conclamata tempestate amisit subito Parentem Noster, hoc ipso afflictior, quod cum ætatem regiminis, ab Aurea Bulla definitam, nondum attigisset, sub tutela Patruï viveret. Emerfit tamen sese feliciter malis hisce, & ita emerfit quidem, ut Illius auspiciis Germana Soror, *Serenissima Princeps ac Domina, Domina MARIA ANNA CHRISTINA* in Potentissimi Galliarum Delphini Thalamum; Germanus Frater, *Serenissimus Princeps ac Dominus, Dominus JOSE-*

JOSEPHUS CLEMENS, in Electoralem ac Archiepiscopalem Coloniensem, tum nuper admodū in Episcopalem ac Principalem Terræ Leodiensis dignitatem; Ipse in fasces Hæreditarii Electoratus, quodve Austriacæ Domui acceptum ferendum est, in perpetua hodie Belgii Hispanici gubernacula, splendidissime succederet. Talem scilicet ortum sibi vendicat Boicus sanguis, ex hoc ungue noscitur Leo Bavaricus, vel solo hoc nomine magnus dicens, quod in tanto potentia ac fortunarum fastigio, parem sibi ab Aquilarum connubio gloriam peteret, ne illis quidem regionibus terminandam, quas altissimo volatu Regia isthæc transcendit avis. Fatemur, *Serenissime Elector*, ad splendorem Electoralis thalami nihil illustrius accedere potuisse, quam ubi Romanam sequutus Aquilam, consummatissimi exempli Principem, MARIAM ANTONIAM, LEOPOLDI *Imperatoris*, ad invidiam Magni, Filiam, Tibi Conjugem expeteres. Nihil non in tanta Domo augustum. Fœcundissima Archiducum, Regum ac Imperatorum mater Austria, hæreditario semper jure, per *Rudolphos & Albertos, Fridericos & Maximilianos, Carolos & Matthias, Ferdinandos & Leopoldos*, inoffensam ad hæc nostra tempora transmisit felicitatem. Sed quia tantum pignus cœlum repetiit, cœlum vicissim Tuo Thalamo velificatur, parem decedenti Aquilam surrogans. Illa enim ex gente novam Tibi Electricæ elegit Cœlum, cujus quondam Principis regiam, nunc primi Antistitis sedem, erexit nidus regnatricis avium

um Aquilæ, felix nascentis imperii omen. A nido nomen adepta est civitas, avis insigne regni permanfit. Quicquid in generosa hac Gente vides, Aquilam spirat. Frons, oculi, vultus, robur, genus, ingenium. Reliquarum gentium est, nictare ad Majestatis splendorem; huic aqvilinum & visum & motum indulfit natura. Libertate nativa gaudet: hac munita cœlum petit: clare factorum memori- am non a gleba telluris, sed inaccessiblei gloriæ cacu- minibus petens. Jam vero in natales Electricis Sponsæ operosius inquirere, & temerarium foret, & insolens. Versatur in publica luce Parentum vir- tus, quorum sanguine ita vivit, ut iidem Ipsi Ejus in moribus vivere videantur. Præclarum est nobi- litatis stemma, cum non modo sanguis, sed etiam virtutes ad posteros transeunt: præclarius, si virtuti suffragium forma addiderit; quæ licet fortuita & inania putentur, tamen plurimum venerationis ac- quirunt. Ædes exquisitius culturæ indicium faciunt non ignobilis hospitis. Species corporis est quod- dam mentis simulacrum. Atque ut summa est de- formitas, cum a formoso vultu degenerat animus; ita suprema est pulchritudo, cum venustati frontis respondeat majestas animi. Talem vero natura ef- formavit *Serenissimam Electricem*, ut & virtutem for- ma, & formam virtus decoraret.

Immato fulgore nitet, sunt lumina Solis;

In roseis est forma genis, sunt frontis honores:

Ridet in ore Venus, decor in cute, purpura labris;

Splendet ebur collo.

E

Dice-

Dicerem libenter, in fronte Ejus omnem veris pulchritudinem efflorescere, omnes in ore gratias innatare, velut in portu. Taceo reliquos faciei ductus, tam affabre, tam ingeniose a natura expressos, ut nulla artificis manu satis feliciter pingi, ne dum ad aures deferri possint.

Sed, quo magis Aquilarum & Leonum ortum contueor, hoc me amplius in sui admiratione defixum tenet suppar illorum Habitus. Et Leo quidem, quantus quantus est, ita comparatus est corpore, ut singulæ partes summæ fortitudinis sint indicia. Patens vultus, pectus validum, juba per armos & colla rigescens, latera robusta, unguis cataphracti, oculi terribiles, cunctabundus incessus, quodve caput rei est, os intrepidum. Acute Seneca: *Impetu acer dicendus est leo, speciosus ex horrido, cujus hic decor est, non sine timore posse aspici.* Quod adeo vere mihi dixisse videtur, ut vel præ senio viribus effœtum, faciei tamen majestas commendet, juxta istud Poetæ:

— — — *Qualis Leo rupe sub alta
Quem viridem quondam silvæ montesq; tremebāt,
Jam piger, & longo jacet exarmatus ab ævo,
Magna tamen facies, & non adeunda senectus.*

Idem prorsus aquilæ, quod leoni ex habitu decus. Fulminantes oculi, rostrum ferox, alæ prægrandes, pectus torosum, unguis solidi, volatus udam tellurem despiciens, & vel contumacissimas inter cœli injurias Solem petens. Nam, quæ Poetarum fabulas sapiunt, sponte prætereo. Quale istud est, defunctorum Imperantium animas ejus remigio in

coelum portari, esse Jovis armigeram, tela trifurca a
Vulcani fociis inter Ætnam fabricata illi perferre,
& sexcenta id genus. Tetigit hæc commenta niti-
dissimus Vates, dum canit:

*Qualis ubi si forte Jovis, si forte deorum
Conciliis agitata sagittifer imminet ales,
Nunc spissum transverberat aera, nunc cata tendit
Per vada, per spelæa, per insolitos secessus,
Malciberisque petit limen, tum Brontea rostro
Arma rapit, rapit arma, poloque asportat herili.*

Talis quidem est animalium habitus: nobis Principum vultus videndi sunt. Boicus Leo parem in Te, *Serenissime Elector*, sibi Habitum vendicat. Proposuit in aditu veluti atque vestibulo natura faciem eximiam, ac dignitatem oris: educatio integritatem & pudorem addidit, unicum pulchritudinis præsidium atque ornamentum. Illa nobilitatem collocavit in atrio inter infinita Majorum Tuorum stemmata; hæc probitatis erexit imaginem, cui nobilitas ipsa sese submitteret. Illa præstantem hanc indolem, hæc indoli virtutem induxit. Illa denique felicissimum ingenium prope ad miraculum naturæ tribuit; educatio omni scientiarum cultu liberaliter ornavit atque instruxit. Fuit illa ambitiosa contentio naturæ cum educatione, Tuæ gloriæ toto conatu allaborantis. Utra vicerit, nihil interest, quia ad Te unum triumphus & victoriæ gloria pertinet. Damus tamen primum naturæ locum, quia prima manus operi admovit. Et quidem illa Tuæ frontis majestas, quam primum oculis subjicit, satis ostendit,

dit, sanctissimos recessus hoc aditu claudi, usq; adeo mentem sacro quodam sensu venerationis implet ac occupat. Nec mirum, si vultus Principis spiret majestatem, & amorem inspiret pulchritudo Tua: si recte sentire volumus, imago virtutis est in vultu Tuo sese pingentis. Etenim ille candor fufus æqualiter in omnes oris partes, ac molliter intermictanti rubori subtractus, innocentia color est, sed vividus & nitens, quem nulla conscientia suscepti dedecoris polluit. Quid dicam de conformatione corporis? cui pondus & tarditatem ademit celeritas ingenii, molem subtilitas, maturitas inconditos motus, venustas indecoros. Quicquid agis, decet; idque eo magis, quod totam palæstram corporis naturæ debes. Nimirum illa sui operis conscia, in structura membrorum Tuorum, non ausa est vitium facere, quæ tot virtutibus domicilium elaborabat. Aptabat manum gladio, linguam imperiis, frontem majestati, oris totius suavitatem veluti aram amori publico consecrabat. An igitur errare potuit in tam egregio opere, quæ similitudinem pulcherrimæ mentis sequebatur; in qua nihil intueri poterat, præter lineamenta virtutum? Leonem spirat vibrantis oculi jactus acer, & grato quodam fastidio imperiosa frontis severitas. Intrepidi oris alacritas, vegetusque modus indicium affert actuosæ mentis, corpus suum fatigantis. Nec tamen molliorem habes idcirco conjectum oculorum: poteris, cum voles, adducere supercilium, exercere severitatis telum, & jacere fulmina. Jam vero in Tua laude non tanto pere

pere posuerim dignitatem illam oris, heroicum vultum, nervos, lacertos, robur, quæ tamen Imperatoribus priscis præcipuum decus attulerunt: nisi robustior multo erectiorque, ac prope divina mens e vultu Principis, totoque corporis habitu emicaret. Vos hic appello, Electorales Ministri, quibus Principis animus patet, Vos exterarum gentium Legatis; Vos, quibus arcana provinciarum negotia Princeps concredidit, vestra hic iudicia, aut quotidianas potius admirationes exponite. Quis facile extitit aut maturior ad iudicandum, aut ad providendum perspicacior, aut ad intelligendum celerior, aut acutior ad excogitandum? Perplexæ & impeditæ occurrunt acies ingenii explicat: obscuræ? illustrat: lubricæ? firmat: improvisæ? occupat. Quis robur illud animi non obstupescat, quod gravissimarum rerum molem ita sustinet, ut ne nutet quidem? Quis amplitudinem, quæ varietatem innumerabilem ita comprehendit, nihil ut perturbetur? Quis tranquillitatem, quæ continuis negotiis ita patet, ut otiosi prope perpetuo videatur? Ecquis in mandatis prudentiam, gravitatem in responsis, consilium in deliberationibus, in civium postulatis memoriam, providentiam in futuris, in omnibus mentem humana maiorem non suspexit? Hæc sunt, *Auditores*, quæ in tam egregio Principe quotidiano usu mirantur Bavari; socii sinceris laudibus gratulantur; formidant, si qui sunt, æmuli; omnes conspirantibus sententiis profitentur: ut neque adulationis adhærescere suspicio queat in tanta celebritate, neque ampli-

tiam somnus indicat, quem elevatis palpebris capit:
unde Zinckgreffio nata epigraphe: *Parte tamen vi-*
gilat; prudentissimo vero *Saarvedræ: Non Majesta-*
te securus. Fortitudinem prodit rugitus terribilis,
pugnæ prænuntius; mox pugna cruenta cum for-
tissimo quoque commissa. Ignominiam judicat
cum inferiore componi: scit eum sine gloria vinci,
qui sine periculo vincitur. Eleganter Poeta:

— *Imbelles vitulos mollesque juvencos*
Transmittit, magno furor est in sanguine mergi,
Nec nisi regnantis cervice recumbere tauri.

Orta hinc seges nitidissimis Vatibus, quorum alter
Fortitudinem Leonis hoc lemmate notavit: *Fas est*
opponere pectus; alter imperterritum animum tali
hemistichio expressit; *Nullius parvet occursum.* Cle-
mentiam denique testatur mitis animus, qui ut ad-
versantes belluas ingenti furore aggreditur: ita im-
belles illas, quas coram pedibus suis prostratas ac ti-
midas videt, mansuetus præterit. Serviant inscri-
ptioni Poetæ verba: *Satis est prostrasse.* Advertitis
Auditores, quo mea collimet oratio. Abrumpam ita-
que, ut dicenda quæ restant, stent iudicio potius ve-
stro trutinanda, quam exprimenda dictione eme-
dullata. Neque hic dissimulabo, *Serenissime Elector,*
pudorem meum; imbecillitas mea tam actuosæ in-
doli Tuæ non respondet. Tibi promptius facere,
quam dicere Oratoribus licet. Ad lucem tot incly-
torum factorum connivent oculi. Tuum illum vi-
ctorem gladium, in cervicibus hostium tota Europa
volitantem, stilus non sequitur. Tua hæc Fortitudo
cur-

currum triumphalem per cæsos exercitus, fuman-
tesque urbium ruinas, celerius rapit, quam ut ejus
impressa ubique vestigia notare liceat. Sequar ta-
men, parum æquis licet passibus. Tua enim hæc est
gloria, MAXIMILIANE EMANUEL, Tua hæc
laus, ut in laudibus Tuis, licet toties iterentur, nec
peccare adulatio, nec egere eloquentia, nec orator
in inveniendo hæere possit. Et ad Vigilantiam
quod attinet, quis eam non suspiciat, qui curate ad-
vertit. Nunquam non extiterunt, qui arma sua li-
bidinis & avaritiæ instrumenta facerent: qui expi-
lare felices, nudare pauperes, corripere omnium ac
convasare fortunas, proprium maximumque bello-
rum putarent negotium: qui aliena invadere, occu-
pare non sua, jus omne collocare in armis, regiam
laudem existimarent. Talia ne Tuis fraudi essent,
Vigilantiâ effecisti, incomparabilis Heros. Defen-
disti Tua, non dilatasti per vim. Tueri, quam ra-
pere duxisti satius; quodve inferre voluit excidium
hostis, sagacissime averruncasti. Nihil propere, de-
liberato omnia suscipis; gnarus omnino, ad pœni-
tentiam properare, qui judicat cito; facillimeque
impingere, qui parum providet. Hæc viam Tibi ad
Fortitudinem stravit, hæc ad victorias animum in-
tendit. Magna hic memorandi mihi copia foret,
quos ductaris exercitus, quas expugnaris urbes ac
oppida, quas fuderis acies, quæ viceris prælia, quos
reportaveris triumphos. Sed quis decem, & am-
plius annos, unius horæ brevitate includat? Majo-
ribus lucubrationibus hæc relinquenda sunt, integris

voluminibus explicanda. Quod *Claudianus* de
Honorio pulcherrime scripsit;

— — — *mediumque per hostem*

Flammatus virtute pia, propriaque salutis

Immemor, & stricto prosternens omnia ferro,

Barbara fulmineo secuit tentoria cursu;

Tibi majori jure debetur, qui rebus fortiter actis
amplissimum gloriæ emensus es campum. Immi-
nebat Austriæ Tartarorum Turcarumque crudelitas,
lateque secum agrorum vastitates, oppidorum exci-
dia, direptiones urbium, fortunarum prædas, exilia
civium, innocentium funera invehebat. Sed Otto-
manicus ille Xerxes suum in Te invenit Miltiadem,
agnovit Marathonios in Austria campos. Lunatos
in prælia coegit exercitus, sed ut Lunaticam disceret
sua fortunæ constantiam, quando furibunda Luna
decertantis cornua infregisti Bavarice Leo. Primæ
nempe Fortitudinis Tux experimentum Vindobo-
na experta est, & ita experta est quidem, ut durissi-
mæ obsidionis oblita, ne nunc quidem Martium de-
miretur satis animum. In obscuro pulverulentæ
nubis globo, in medio tormentorum tonitru, in in-
termicantibus gladiatorum fulgetris, in ignium missi-
lium telis fulminantibus quasi, insultabas periculis,
laceffiveras nasutum hostem, ibas obviam discrimi-
nibus, mille mortes momento adoriebaris, securus
alexæ, prodigus vitæ, honoris avarus. Nihil de Pan-
noniæ, pauca de finibus Belgii dicam, quod guber-
nas hodie, Hispanici? Videbatur ei certe supremum
casum jam adstruxisse fortuna; sed Tua prævertit
fortis-

fortissima Virtus, affuitq; Numen consiliis, quæ benigne inspirarat. Durant igitur hæ provinciam, non tam viribus suis, quam Fortitudini Tuæ innixæ: durabuntqve in posterum, si neqve hæc demiseris bellicosæ Virtutis specimina, & addideris nova, quibus reficias atqve instaures, quæ hæctenus quidem suffulciisti. Sufficiat tamen, *Elector*, fundasse Te Belgii cymbam interim, contra tempestates furentes, & præcavisse naufragium: cum detonuerit procella, fluctusqve confederint, non minor jactatæ navis Tibi incumbet cura, quam conservandæ fuerat ante. Ubi nunc estis maligni censores, qui iniqui præsentibus, vetera saltem soletis extollere, & accusare nostra tempora, tanquam sterilia virtutum, & ad edenda fortitudinis exempla, effœta atq; inepta? Habemus in Nostro, quæ opponamus antiquis ducibus, quæ Curiorum Fabriciorumqve gloriam æmulentur aut æquent. Sed tantus bello cum sis, quis Te Clementia existimet minorem esse in toga? Aperta Tibi mens est, sincera, candida; non recondita, non tecta, aut fallax. Procul Tiberianæ artes, & quicquid ille pestilentiam ab Hetruria doctor, instar Circei poculi instillatum ivit Principibus, ut extincta in iis leonina indole, lupinam vulpinamqve induceret; & Palatinæ Minervæ, hoc est, generosæ prudentiæ loco, rescio quod ex fraude sævitiaqve conflatum in aulis dedicaret idolum. Convitium fuerit, clementem dici, qui immitis & asper est: nec, nisi per contumeliam, durus ac barbarus, vocabitur bonus. Mimica hæc sunt, quæ adulatio humilibus, aut

terror

terror miseris exprimit. Clemens audiat Noster, ta-
 lem enim experiuntur Cives: bonus audiat Noster,
 hoc nomen apud felices, hoc apud evolutos fortu-
 nis meruit. Hos titulos nobis, non assentatio, non
 metus fingit; affectus, amor, veritas suggerit, pieta-
 te & clementia Principis provocata. Maeste hac in-
 dole, *Magne Elector*, quam & naturæ Tuæ beneficio
 debes, & juxta pulcherrime contendis, ut Aquilarū
 connubio immixta, harum sanguine augeatur ac
 crescat, simul excelso earum remigio feratur ad astra.

Excurrerem hic in parem Aquilæ Sarmaticæ in-
 dolem, nisi me hæc ipsa admoneret consciæ tenui-
 tatis, juberetque memorem esse, non nisi temerari-
 um Oratorem eum alitem sequi, cui soli datum est,
 ut Poeta dicente, *negata tentet iter via*. Subsistam
 proinde, & vel e longinquo positus mirabor vola-
 tum, cui rotunda epigraphæ prælusit Maro: *Viam-
 que affectat Olympo*.

*hic MAXIMI PRINCIPES, quo arctissime ligatos propellit
 amor, invitat cælum, vota publica certatim sequuntur. Necdum
 Leonis domum Sol in Zodiaco deseruit, sed nec Solem deseruit Aqvi-
 la. Accipimus omen fortunatissimi Neonymphi. Hærebit Aquila
 Sarmatica in Leone Barvarico defixa; Solis Justitiæ opus erit, mutuis
 amoribus ita uniri. Qui vos amor hodie jungit, ad senium inviolatos
 deducet. Non eum jurgia, non fastidia, non agrarum suspicionum
 cura libabit. THERESIÆ CUNIGUNDÆ inter liberorum ne-
 potumq; cuneos exultantis imaginem, sæpe pro Cybele bonus posteritatis
 error accipiet. Renovabit Aquila senectam in gratia Parente Ve-
 stra felicitas. Vestris pignoribus donatus ætatem trahet. Mistus Barva-
 rico Sarmaticus sanguis, feret æmulam Parentibus prolem; hinc novus
 dicendi campus (huc pennas, huc sepas vestras Oratores!) Eloquen-
 tiæ se aperiet. Nec de fama dubitate. Hanc præstabit æternam
 penna remigium, quam per orbem terrarum sparsam, nulla vis,
 nulla temporum ætas extinguet.*